

Uit *Woeste Willem*. © Ingrid en Dieter Schubert

Dromen van de zee

RECENSIE EXPO De wind in de haren, de blik op oneindig: de illustratie-expo *De zee! De zee!* overtuigt met gevestigde waarden en laat tegelijk een frisse bries waaien.

Uit *Onderwater*. © Carll Cneut

De zee! Dat is het verwachtingsvolle gevoel dat je had als kleuter toen je de dijk opliep en plots alleen nog lege lucht zag, net voordat je de zee zelf in het vizier kreeg en je hart een sprongje van blijdschap maakte. Het is ook wat de Grieken riepen bij Xenophon, toen ze na een lange en gevaarlijke odyssee door vijandelijk gebied eindelijk de kust zagen. De zee is een oerkracht, eeuwig veranderlijk, eeuwig fascinerend: azuurblauw kabbelend als in 'La mer' van Charles Trenet, grijs als leisteen met witte schuimvlokken zoals bij Jacques Brel, gitzwart kolkend zoals op 17de-eeuwse schilderingen van schepen in nood, of als een indrukwekkende vloedgolf zoals bij Hokusai. De zee is een leeg canvas waarop je emoties kunt projecteren en waaraan je allerlei symbolische betekenissen kunt toedichten. Geen wonder dat ze al

eeuwen schrijvers en kunstenaars inspireert. Illustratoren vormen daar geen uitzondering op. Onder de titel *De zee! De zee!* maakte Villa Verbeiding in Hasselt een klein, maar fijne expo over hoe illustratoren de vele gezichten van de zee integreren in hun verhalen. De zee is natuurlijk ook een mysterieuze onderwereld. De expo opent met een duik in het diepe en werpt een blik op de vele wonderlijke wezens die daar rondzwemmen. De fantasie kent geen grenzen: van de ragfijne, gedetailleerde tekeningen die Ludwig Volbeda creëerde voor het boek *Fabeldieren* van Floortje Zwigman, tot de wonderwezens uit *Terra Ultima* van Raoul Deleco. In dezelfde sfeer ligt de fantastische onderwereld uit het wereldwijd bejubelde *Zwerfeling* van Peter Van den Ende, een woordloos prentenboek in pen en inkt dat de wonderlijke reis van

Uit *Het eiland van Olfant*. © Leo Timmers

een papieren bootje over de zeven wereldzeeën verbeeldt: in uitzinnige details en prachtige licht-donkercontrasten toont Van den Ende koraalriffen, een school kwallen, een fabelwezen dat met boven het water uitkomt en als een reusschtige lantaarntvis het papieren bootje probeert te lokken. Zijn eerdere slachtoffers rusten op de bodem van de zee: het is een indrukwekkend scheepskerkhof.

In uitzinnige details en prachtige licht-donkercontrasten toont Van den Ende koraalriffen, een school kwallen, en een fabelwezen dat met boven het water uitkomt

tratrice Mies van Hout maakte voor haar internationale bestseller *Vrolijk*, waarin ze vissen telkens een heel eigen gevoelsuitdrukking geeft: stuk voor stuk delicate meesterwerkjes met een prachtige lijnvoering. De kleur spat van de pagina's. Dat is ook zo bij de vissen en octopussen van Carll Cneut uit zijn kleurboek *Onderwater*, zij het op een heel andere manier. Van Cneut zijn ook schetsen te zien, gemaakt in een veel lossere stijl dan we van hem gewend zijn. Het contrast met zijn mediculeus uitgewerkte, laagje voor laagje opgebouwde vissen werkt wonderwel. Veel beelden die hij maakte voor *Onderwater* zijn onaf, de voltooiing ervan wordt overgelaten aan de creativiteit van de kijker: een regelrechte uitdaging aan je verbeelding.

Een oord van verlangen
Waar schepen zijn, zijn mensen. Van Woeste Willem, de piraat uit de evertropen van Ingrid en Dieter Schubert, tot matrozen en vuurtorenwachters. De expo toont een ruime selectie van de illustraties die Ingrid Godon maakte voor de klassieker *Wachten op matroos*, waarin Tijs de vuurtoren-

wachter eindeloos wacht op zijn vriend, die hem zal meenemen op wereldreis. Het is een van de eerste prentenboeken waarin de vriendschap tussen mannen centraal staat, een mijlpaal die helaas niet meer in druk is. Het zijn teedere prenten in pastel en olieverf op gerecycleerd karton, zo sfeer- vol dat je de wind en het duingras haast hoort ruisen. Of hoe de zee ook een oord van verlangen kan zijn.

Of een uitnodiging om op zoek te gaan naar onszelf, zoals bij de Poolse Joanna Conejo, die toedere postloodtekeningen afwisselt met grootse panorama's. In *De grote maskerade*, haar kunstprentenboek over Ensor, speelt Marije Tolman een heerlijk spel met de figuren en personages van de kunstenaar. Ze varieert ook meesterlijk op diens *De boden van Oostende*, waarin hij de preutse badgasten op de korrel neemt. De strandcabine die ze voor dat boek tekende, kreeg op de expo een levensgrote replica. Je kunt erin kruipen en volop smuisteren in boeken over de zee. Aan de wanden hangen schetsen die Annet Schaaap maakte voor haar boek *Lampje*, haar veelbe-

Uit *Zwerfeling*. © Peter Van den Ende

ring aan bod. In zwerige prenten vol kleur toont Mattias De Leeuw hoe de leefomgeving van heel wat dieren door de klimaatcrisis verandert. In dezelfde kamer zijn prenten te zien uit Gerda Dendoovens dubbelboek *Stella en Op zoek naar Stella*: ook daarin komen de vluchtelingen- en klimaatcrisis subtiel aan bod: Stella, toevallig door een kinderloos visserspaar op zee gevonden en liefdevol opgevangen, vertrekt weer omdat ze niet aansvaard wordt. In het vervolg gaan haar ouders op zoek over diepe zeeën in weer en wind: zijn ze reizigers of vluchtelingen?

Leo Timmers schilderde een maand lang enkel water

Dat is ook een vraag die opkomt bij de illustraties uit *Het eiland van Olfant* van Leo Timmers. Daarin belandt Olfant na een storm zielslepen op een piepklein eiland in een lege, haast inktzwarte oceaan. Hij kan er amper staan. Telkens nieuwe dieren komen aanvaaren om hem te redden met steeds grotere boten. Teveergeefs: Olfant weegt te zwaar. Dus gebruiken ze het wrakbout om het eiland om te bouwen tot een alsmaar grotere feestboot, een plek waar iedereen welkom is. Het zijn uitgekide beelden – Timmers schilderde een maand lang enkel water – vol details en speelse herhalingen. Heerlijk om naar te kijken. Naarmate de boot groter wordt, worden de beelden ook kleurrijker.

Parlets van grote namen genoemd dus, op deze expo. Maar ook aanstormend talent kreeg een plek. Als uitsmijter toont *De zee! De zee!* werk van studenten illustratie van Luca School of Arts in Gent, geïnspireerd door Jules Verne's *20.000 mijlen onder zee*. Maar zo diep hoef je gelukkig niet af te dalen om te zien hoe onuitputtelijk de zee is als bron van beelden en verhalen. Een trip naar Hasselt volstaat.

Verleir Vanden Bosch

De zee! De zee!
In Villa Verbeiding (Hasselt) tot 20 januari 2024. De hele zomer lang zijn er in Hasselt ook pop-up-expos van Mark Janssen, Ingrid Godon, Guido Van Gesechten en Tim Van den Abeele. Op 26 augustus is er een festivaldag rond De Verbeiders. ★★★★★

Uit *Het eiland*. © Marije & Ronald Tolman